

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

№ 19.

Mercuri 10. Maiu

1861.

Recursulu

locuitorilor romani din districtulu Barciei
in contra restauratiunii administrative si jndecatoresci
facute sub conducerea Br. Fr. de Salmen.

Inalta Cancelaria regia de Curtel

In 22. si 23. Aprilie a. c. Ilustritatea Sa Dom.
Baronu Franciscu de Salmen a condusu in acésta ce-
tate restaurarea magistratului pentru districtulu Bar-
ciei in modulu urmatoriu:

1. Representanti'a centumvirala dechiarata fiindu
de legala in dilele in care erá se se iucépa restau-
ratiunea, numai catu s'a intregitu prin alegere de 4
membrii si relative numai de unulu. Din contra

2. Magistratulu carele functionase pana in 21.
Aprilie fu dechiaratu de nelegalu, fú realesu si res-
pective amplificatu. Éra

3. Proportiunea in alegeri s'a tienutu asia, ca
din 15 senatori s'au alesu 10 sasi luterani, 3 catolici
germani, 1 catolicu unguru, si unu romanu; éra
oficiile cardinale tóte suntu date in man'a sasilorulu-
terani, intocma, precumu a fostu acésta de ani 60 in-
cóce.

4. Acésta restauratiune a districtului Barciei s'a
facutu faimósa si prin aceea, ca in magistratulu resta-
urata siedu 2 frati si unu cumnatu alu acelorasi,
éra fratele mai mare Carolu Fabritius este si actu
membru alu centumviratului in momentele candu fra-
teseu J. Fabritius se alege de senatoru. Adeca: doi
frati, DD. Fabritius si cumnatulu loru Bömches siedu
in senatu, éra unu frate Fabricius e membru centum-
viralu. Déca la posturile de senatori nu aru fi con-
cursu mai multu de 25 individi „intre carii 6 romani
toti iuristi si aplicati in servitiulu statului, precumu
se vede din alaturat'a lista, atunci nepotismulu aces-

t'a nu aru bate asia tare la ochi, éra asia elu a a-
junsu de obiectu alu celoru mai agere observatiuni,
pentruca legea, bunacuviinti'a si opiniunea publica
suntu astufeliu plesnite in faéa.

5. La alegerea amploiatiloru superiori D. baronu
Salmen a dispusu chiamarea de cate 2 deputati din
vreo 14 sate, care pana la 1848 fusesera lipsite de
dreptulu electoralu; inse corpulu centumviralu din
Brasiovu a protestatu indata cu tóta solemnitate in
contra chiamarii a celoru deputati alegatori.

6. Dupa ce candidatulu Johann Fabritius a re-
masu de doue ori in minoritate, candidatulu fiindu si a
treia óra alaturea cu alti doi insi, din 91 voturi au
esitu: pentru Johann Fabritius 36, pentru Carolu
Schnell 34, éra pentru Carolu Gross 16, sum'a 86,
prin urmare s'au perdutu cinci voturi, fara cá se se
fia cercetatu caus'a acestei neregularitati! —

Pana aici se vedu acele nelegiuri si neregula-
ritati comise in restauratiunea din districtulu Barciei,
care lovescu dea dreptulu in punctele regulative, de
care se dice cumca reprezentantiele municipale sasesci
s'aru tiené cu tóte bratiile. Afara de aceste inasa s'au
mai comisu cu aceasta ocaziune inca si alte anomalii,
care pe de o parte stau in opuseciune apriga cu prea
inalt'a vointia a Maiestatii Sale c. r. ap., care a pre-
vediuu in termini fórte lamuriti, cumca in reorgani-
satiunea Transilvaniei trebue se urmedie prefaceri a-
duncu taietóre, si in privinti'a carora insusi D. bar.
de Salmen a marturisitu in faéa deputatiuniloru de
catra care a fostu onoratu in 21. Aprilie, cumca are
porunca respicata dela Meiestatea Sa, cá se faca
dreptate romaniloru, carii pana acuma au fostu nedrep-
tatiti. Ci onorabil'a comuna a cetatii Brasiovului s'a
opusu la ori ce incercari de o partare drépta si eui-
tabila catra romani; pentruca

1. De si in Brasiovu romanii se bucura celu

putinu de doue sute individi, parte mai mare toti din familii de burgari, negutiatori, meseriesi, toti amblati prin óresi care scóle, cumu si de o inteligentia superióre de 40 insi, totusi la 9000 suflete locuitori romani in Brasiovu in cursu de 8 ani nu a suferitu cá se póta intrá in representanti'a comunitati mai multi cá 8 romani preste totu. Éra

2. La 53,000 locuitori romani*) ai districtulu Barciei cu cetatea impreuna nu a voit se aleaga decatu numai unu singuru senatoru in persón'a Domnului Constantinu George Ioanu; éra ceilalti candidati romani si anume

Servianu Popovicu Barcianu, consiliariu de tribunalu.

Nicolae Gaetanu, asesoru la tribunalu urbanu.

Luca de Prunculu, substitutu procuroru.

Constantinu Pantiu, adjunctu de tribunalu.

Ioane Florianu,**) adjunctu de tribunalu.

toti posesionati aici si de purtari cu totul ecemplare au fostu respinsi numai sub acelu pretestu ticulosu, cumca acestia nu aru fi fostu membrii ai centumviratului; de alta parte insa individi de natiune sasi si unu ungu:

Ioanu Fabritius, esitu de 14 ani din Brasiovu,

Friedrich Bómches „ 8 „

Carol Schnel „ 9 „

Ioachimu Pantzel „ 9 „

inca nu au fostu membrii ai comunitatii si totusi dupa absentia de mai multi ani din acésta cetate se alésera in senatulu de aici sub unu altu pretestu, ca adica aceiasi aru fi fostu órecandu membrii ai centumviratului (?).

3. Din comunele amestecate locuite de sasi si romani nu au fostu chiamatu nici unu alegatoru romanu, macaru ca in unele din acelea, cumu Rasnovu, Feldióra, romanii facu jumetate numerulu.

Comunele Tohanulu vechiu si Cintiarulu nu au fostu chiamate nicidecumu la alegere, din ce cauza, nu se scie, pentruca aceleasi comune pana acumunu

*) Sasi suntu 43 mii, unguri peste 20 mii in totu districtulu si in cetate. Red.

**) A mai fostu si D. Ioane Puscariu, carele inca este nascutu si posesionatu in acestu districtu, ci D. Br. Salmen afla, ca deaca nu s'a insinuat, nici nu se póte candidá cá senatoru. R.

s'au incorporatu de locu la vre o alta iurisdictione municipala.

5. Din 11 comunitati ale Branului dela unu numeru mai bine de 8 mii s'au chiamatu numai doi deputati, cá si cumu aceleasi aru face numai una comuna.

Inalta Cancelaria de Curte! Enumerandu subscrisii susu atinsele nelegiuri si neregularitati observate cu ocaziunea restaurarii auctoritatilor vechi pentru districtulu Barciei, nicidecumu nu o facu ei acést'a, cá si cumu o asemenea procedura in alegeri learu fi venitu neasteptata, ci tocma din contra, romanii dela punctele regulative sasesci, éra mai virtosu dela centumviratulu sasescu din Brasiovu, nici cu acésta ocaziune nu au potutu asceptá mai multu decatu se vede in fapta. Candu desbaterile cate au decursu in 22. si 23. Aprilie in sinulu centumviratulu din Brasiovu, aru fi ajunsu in publicitate, atunci In. Cancelaria de Curte, s'aru fi potutu convinge pe deplinu, ca acésta representantia a comunei se totu mai afla in acea idea nenorocita, cumca locuitorii romani ai cetatii si ai districtulu Barciei au se depinda numai dela grati'a acesteia, éra despre vreunu dreptu alu loru se nu fia vorb'a, precumu si ca romanii de aici au se fia priviti numai cá sasi, éra nu cá romani. Totu acésta opiniune retacita se lua de temeiu si la cestiunea limbei, pentruca se priimi de oficiósa numai limb'a germana.

Acésta portare a concetatiunilor nostri sasi insufлата de vechi'a ura si dispretiu traditionalu catra romani au amaritu sufletele acestoru cu atátu mai vertosu, cu catu aceeasi a redesteptatu in tressii tóte durerósele suvenire ale celoru mai feliurite suferintie si batujocuri sub care romanii din pamentulu regescu si specialminte cei din districtulu Barciei au gemutu pana la 1848. Carti intregi s'aru poté scrie despre acestea suferintie si asuprelu, archivele publice suntu pline cu actele relative la acestea. Ce mirare deci déca romanii nu potu se aiba nici umbra de incredere catra birocrati'a sasésca si déca ei se afla in celu mai mare periculu, ca voru cadea éra si in sacrificiu spiritulu ei reactionariu, care este descrisu atatu de nemeritu in cunoscut'a rugaminte dietala dela 1842 subternuta in numele romaniloru locuitori in pamentulu regescu.

Inalta Cancelaria de Curte! Tóta lumea póta astadi prin gura cuventulu constitutiune si garantii constitutionale. Romanii la póta pe acestea totuodata

in inimile si in sangele lor, pentruca li s'a urit din adenculu sufletului se astepte totu numai din grati'a altor'a aceea ce li se cuvine lor dupa dreptu si dreptate.

Nu vreo ambitiune falsa, nici lacomi'a de a se aventá la posturi si oficii publice, indemna si astadata pe subscrsii de a reclamá si a cere ajutoriu in contra nedreptatiloru puse in scena cu ocasiunea restauratiuniloru de oficiolate in Barcia, ci numai ferbinte dorintia de a se vedé si ei tractati odata dupa principiulu egalitatii de drepturi nationale, carele cu privire la romani nu mai póte se remana numai unu sunetu in desiertu. Respectarea acestui principiu se astepta in districtulu Barciei cu atatu mai virtosu, ca aici nu s'a pututu dice despre romani, cumca learu lipsi barbatii in tóta privinti'a calificati.

Ci dato non concesso, cumca romanii nu aru avé astadi ómeni calificati: este in sa vorb'a de principiu si de viitoriu. Tocma se nu aiba romanii numeru indestulatoriu de barbati calificati, pentru aceea nu e nimini volnicu a margini dreptulu loru de alegere, nici ai tractá numai dupa unu arbitriu capriciosu, ci are se se tiena de unu principiu óre care si de o lege respicata. Deci

Subscrsii isi iau voia a rogá pe Inalt'a Cancelaria de curte, cá se binevoiésca a naintá pe o parte susu atinsele greominte la preainaltulu tronulu alu Maiestatii Sale c. r. apostolice, éra de altá a demandá Illustratii Sale Domnului br. Franciscu de Salmen cá:

1. Chiaru intru intielesulu puncteloru regulative sasesci se dispuna catu mai curenda dimitere a intregi comune centumvirale din Brasiovu si realegera ei prin corporatiunile negutiatoriloru si ale meseriasiloru, cumu si prin vecinatati. Insa asia

2. Cá membrii ei se se impartia dupa cele trei nationalitati ale cetatii si ale tieri si in proportiunea numerului sufleteloru.

3. Totu acestu principiu se se defiga si pentru ocuparea oficiiloru publice, prin urmare se se faca si o alegere noua la tóte oficiile.

4. Nepotismulu se fia cu lotulu delaturátu, prin urmare comitelui sasescu se nui mai fia nicidecumu ertatu a dispensá de nepotismu.

5. La alegerea senatoriloru inea se concurga toti deputatii comuneloru districtului.

6. Din comunele amestecate se vina si deputatii romani.

7. Déca cumva fostulu dominiu alu Branului va mai remané anecsatu la districtulu Barciei, in acestu casu din cele 11 comune ale Branului se se chiamo 22 deputati alegatori.

8. Limb'a oficiósa se se intocmésca dupa nationalitatea fiecarei comune, prin urmare de esemplu in Brasiovu pertractarile se aiba a decurge in tóte trei limbile, dupa cumu adica ii va veni mai indemana respectivulu individuu.

Tari in credinti'a ce avemu catra iubirea de dreptate a Inaltei Cancelarii regesci, suntemu si remanemu cu profundu respectu.

Ai Inaltei Cancelarii regesci aulice
1861 Maiu 6.

Servi prea plecati:
(urmédia 140 subscripiuni din cetate si districtu).

Петра Бъзеляи 25. Марте с. н. 1861.

Програма Синодъли дин Маиз 1861.

(Ъриаре дин Нр. тр.)

Аптръниреа синодъли. а) Дрентълъ де а вотиза ла адеуреа архиепезъли ши де а депиндекиъмареа леџислативъ, есте легатъ де дрегъториа де протопопъ.

Вотълъ дъ протопопълъ респективъ, ши есте метвръ конетититивъ азъ синодъли.

б) Парохии дин ѳекаре черкъ протопопескъ азъ дъ конкreto ка корпоръџионе асемenea дрентъ де адеуре ши де леџислативъ, пе каре'лъ депиндъ принтр'ънъ депътатъ, алесъ дин синълъ сълъ, дъ синодълъ челъ микъ prin totъ парохии къ маиоритате де вотъри.

с) Къ протопопълъ ши къ депътатълъ клеръли дин протопопиатъ маи мерџе дъкъ знъ парохъ ла синодъ, ши депинде асемenea вотълъ де адеуре, ши карьера де леџислаторъ, — ѳъръ съ айъ дела чинева mandatъ (дипътерипе) ши ѳъръ ка съ дъвраче вр'о дрегъторие, де каре аръ ѳи легатъ ачелъ дрентъ каре'лъ депънде. Де знде vine ачестъ аномалие? Пе чине репресентеазъ ачелъ азъ треилеа вотисантъ? канóнехе челоръ 7 синоде екзмениче ни-о спънъ къратъ, къкъ ачелъ вотисантъ, дъкиншеме пе попорълъ крединџиосъ дин протопопиатъ. —

Къндъ венеа дела сказнъ кизмареа ла синодъ, протопопи кизмаъ ла синодълъ микъ пе тотъ парохии епархией сазе, дъсъ деодатъ ши пе тотъ попорълъ крединџиосъ. Асџѳелиъ попорълъ тръмита дин тотъ парохиа тref депътатъ ла докълъ синодъли микъ, карии сазъ

președerea protoпопълѣ адецѣ зпѣ депзтатѣ пентрѣ синодълѣ маре, ла 1700 ачештѣ депзтаці венісерѣ дп персѣнѣ ла синодълѣ маре. Къндѣ аѣ дпчетатѣ ачеастѣ датинѣ, пѣ съ ште, съ веде дпсѣ, кѣткѣ пе ла 1700 ера де комънѣ въноскътъ.

Къндѣ дпсѣ клерълѣ: сѣ вені песте тѣпѣ, де а маї авѣ депзтаці мѣренѣ дптре сѣне; кѣ о фѣнецѣ, каре п'а лѣпсѣтѣ клерълѣ нѣче одатѣ, с'аѣ пѣсѣ ла кале ка депзтаці парохіелорѣ съ адеагѣ пе алѣ хорѣ депзтатѣ тотѣ дпн сѣпълѣ парохіелорѣ. — (Дпн сѣпълѣ клерълѣ.) Дпсѣ тѣпѣндѣсе, ка ічѣ колеа съ адеагѣ пе зпѣ мѣреанѣ де депзтатѣ попорълѣ крѣдѣнчѣосѣ пѣмаї фѣ кѣматѣ съ адеагѣ депзтатѣ.

Чи протопопълѣ, авъзъндѣ де дрегъторѣ са, де съмна пе зпълѣ дпн парохі де депзтатѣ алѣ мѣренѣлорѣ.

Дпн ачештѣ авъзѣ саѣ ескатѣ ачела каре домпеште шѣ асѣзѣ, адекъ ачелѣ депзтатѣ есте тотѣдеазна нотарѣлѣ синодълѣ мѣкѣ.

Дела такълѣ шѣ націоналізмълѣ клерълѣ се аштеапѣ пе дрептѣ, кѣткѣ дѣпсѣлѣ ва дпчета де а маї ѣсѣрпа дрептѣлѣ мѣренѣлорѣ шѣ де а маї хѣці пе алѣ доілеа депзтатѣ ла синодѣ сѣвѣ пѣме де депзтатѣ алѣ протопопълѣ (азѣ коло?) орѣ де нотарѣлѣ протопопѣскѣ. — Клерълѣ ва шѣ пѣне капетѣ ла зпеле дптревѣрѣ пѣпъкѣте, дпстрѣнѣтѣоре, пѣгъвѣчѣосѣ, дескѣзѣтѣоре де ѣше пентрѣ аместекѣ стрѣнѣ (?!), ва шѣ арета кѣчере полѣтѣкѣ, шѣ амѣ кѣштѣта сѣтареа тѣторѣ челорѣ де оменѣ. — Де че аре клерълѣ а съ теме асѣзѣ, лѣжндѣ мѣренѣлѣ парте ла синодѣ? — де нѣмѣка; дпн конгрѣ аре съ кѣштѣце ачелѣ разѣмѣ шѣ ажѣторѣлѣ пе каре пѣте съ і ле деа дпцѣлецінда ромълѣ. —

Есте шѣгѣтѣ кѣткѣ клерълѣ грѣческѣ, аѣ пѣсѣ ла кале гонѣреа афарѣ а мѣренѣлорѣ, темѣндѣсѣ де чеа преа маре дпфѣзѣнѣцѣ, че дпченѣсѣ кѣртенѣлѣ шѣ дпшѣраціѣ, кѣ чеї пѣтернѣчѣ аї дпшѣрѣдѣіеї бѣзантѣне, а депрѣнде дп челе весерѣчештѣ, кѣрѣ шѣ дп але крѣдѣнчѣеї. —

Історѣа патрѣархѣлорѣ Ignatie шѣ Фотѣе арагѣ, кѣ аѣ авѣтѣ дрептѣ, вѣне — вѣне, дарѣ оре бесерѣка зпѣтѣ аре а съ теме де амѣа чева? орѣ кѣрѣ дпн конгрѣ аре лѣпсѣ, ка націѣнеа сѣ пѣпѣ змѣрѣлѣ дѣпгѣ алѣ лѣї?

III. Де деслѣгатѣ. 1. Пердѣзтаѣ клерълѣ марѣтѣрешанѣ дрептѣлѣ де адецере шѣ де синодѣ прѣн ачѣеа, кѣ фѣ скѣсѣ темпѣранѣе де сѣвѣлѣ ізрѣдѣкѣціѣнеа метрополѣтанѣ де Алѣа-Ізлѣа?

2. Пердѣзтаѣ клерълѣ дпн пѣрѣіле десѣпате дела архѣдѣечѣзѣ, шѣ дптрѣпате ла дѣечезеле сѣфараганѣ де

Лѣгошѣ шѣ Герла, дрептѣлѣ де амѣ адеце епѣскопѣ шѣ а дѣнеа сѣнодълѣ? аре дп прѣвѣнѣа дпн зрѣтѣ съ алерѣе ла конкордатѣ. — ?

3. Синодълѣ маре есте метрополѣтанѣ, дѣчѣ дарѣ потѣ канѣнеде лѣї ео ірсо овлега пе клерълѣ шѣ попорълѣ дѣечеселорѣ сѣфараганѣ?

4. Канѣнеде челорѣ 7 сѣноде екѣменѣче пѣнѣ афарѣ де дпдоіалѣ, кѣткѣ синодълѣ метрополѣтанѣ есте а тотѣ конпрѣнсѣлѣ ізрѣдѣкѣціѣнеї метрополѣтанѣ дѣчѣ дарѣ шѣ алѣ дѣечеселорѣ сѣфараганѣ.

Кѣ тѣте дпсѣ тотѣ ачеле сѣноде пе сѣпѣлѣ, кѣтдѣечеселе сѣфараганѣ аѣ дѣпѣтѣ але сале сѣноде дѣечесанѣ.

Дѣчѣ а) Пракѣсатѣсаѣ ачѣаста дп архѣдѣечеса Алѣеї-Ізлѣеї? б) Ѣнде дпчѣтеазѣ компѣтѣнѣа сѣнодълѣ метрополѣтанѣ, шѣ ѣнде дпчѣене а сѣнодълѣ дѣечесанѣ де Орадѣа маре, Герла шѣ Лѣгошѣ?

5. Дп че фортѣ шѣ тѣсѣрѣ аѣ съ іае парте клерърѣіле сѣфараганѣ шѣ попоръле ла сѣнодълѣ метрополѣтанѣ?

6. Клерълѣ архѣдѣечесеї: дѣне тотѣдеазна дппревѣзѣ кѣ клерърѣіле сѣфараганѣ? орѣ шѣ пѣмаї де сѣне? пе каре кѣндѣ шѣ дп че кѣзѣе?

7. Че дпцѣлесѣ аре далѣрѣа метрополѣтѣлѣ Стефанѣ дела 1651, кѣндѣ зѣче: „дѣпѣ че амѣ дпвѣтатѣ пе Домпълѣ Сава, епѣскопълѣ Бѣстреї, шѣ амѣ кѣматѣ ла синодѣ пе клерълѣ пострѣ.“ —

IV. Кѣраторѣ. Пѣнѣреа де кѣраторѣ трѣче ка зпѣ фѣрѣ, фѣрѣ ромѣ прѣн історѣа тѣторѣ конфѣсѣзѣнѣлорѣ весерѣчештѣ. —

Кѣрѣторѣа есте о інѣтѣзѣіѣне, каре ведѣмѣ, кѣткѣ ла чѣледахте конфѣсѣзѣнѣ аѣ адѣсѣ чѣле маї фолѣсѣтѣоре шѣ тѣпѣзѣтѣоре фрѣпѣте. — Реформациѣ пѣнѣ кѣраторѣ кѣрѣ шѣ вѣрѣвѣці католичѣ (?!) дпн фамѣлії пѣтернѣче шѣ авѣте. —

Бесерѣка католичѣ де алѣтѣмѣнтрѣлеа кѣ інѣтѣзѣіѣнѣлѣ авѣсѣзѣтѣіѣче пѣне тотѣшѣ маре кѣтпѣнѣре пе ажѣторѣлѣ че пѣте траѣе дела персѣне кѣ вазѣ шѣ прѣкѣтпѣнѣре.

Кѣї есте некѣпѣсѣкѣтѣ ажѣторѣлѣ, че а трасѣ весерѣка реформатѣ дп Ѣнгарѣа, кѣндѣ кѣ лѣштеде дпн 1860, дела кѣраторѣі дѣпѣшѣ?

Дп весерѣка рѣсѣрѣіѣлѣ, жѣкѣ пѣмеле Тѣторѣ асѣменеа де маре роле. —

Дп екѣтенѣеде сѣпѣтеї лѣтѣрѣіе, сѣпѣтѣ асѣменеа кѣ патрѣархѣі, кѣ метрополѣціѣ шѣ кѣ епѣскопѣі. —

Пъль ла 1700, тіторіі дп вссеріка знітъ авеа дп-кърцере дп челе маї де кълетеніе афачері; прекзміѣ есте адзпареа сїнодзлї. Канонзлї 1. дела 1700, сзпъ: „кандѣ ва рандзі влѣдїка шї кз тіторіі, карїі ворѣ фї жзраці дпнгъ влѣдїка, зі де соворѣ дпн тоді протопонїї църей.“

Къцетзлѣ скрііторїзлї нз есте а мїліта дпнгъ че-ва поѣтъ де домпїре а мїренїлорѣ дп всерїкъ, нз, чї дпн конгръ дпнгъ взпа старе шї проспекаре а весе-рїчей, пе каре арѣ дпгрѣдіо кз тоте гардзрїле шї аж-търъле кате і сарѣ пзтеа прокзра.

Idea instituției de кзраторї дпнгъ тоте дрег-торїеле всерїчешті кз пстере компетентъ шї лккръ-торе, дпсъ націоналъ е де mare импоранцъ шї дебе сь трагъ аскрпшї атендїзнеа тзгзрорѣ, кзрорѣ ле за-че ла іпїмъ дптерескзлѣ всеречей. —

Пентрз че сь вреа клерзлѣ а ле дпкърка тоте пе змереле сале шї а пз къзта тоте ажтъреле взпе ?

V. Спецеле депзтацілорѣ.

Пе ачесте ле пзрта клерзлѣ парохїанѣ пзпъ дп тїмпзрїле де кзрзндѣ. Канонзлї дела 1700 читатѣ маї сзсѣ зрмѣзъ маї дпколо: „атзпчї тотѣ протопонзлѣ... сь се афле ла зїоа чеа пзмітъ а соворзлї шї сїї деа тотѣ пона 2. дзчї протопонзлї.“

Фолосїт'аѣ протопонзлї ачестѣ ажзторїз вълескѣ сїнгзрѣ, орї аѣ дпшпзртзшїз шї пе челацїї депзтаці, нз сь штіе.

Сь наре кзпкъ дпфолорїеа сїнодзлї, ва атзрна мзлѣ дела деслегареа ачестей дптрєзъчїне де ванї. Децї дар' джїса аре сь фїе десвѣтзтъ шї деслегатъ, дзпъ ачеа преа mare дпсепмзтате, че пѣртъ сїно-дзлѣ. —

Ка прїваці нз кзтезъмѣ а ворзї маї мзлте део-пре ачесте лккрзрі преа делїкате але взрсей. — Времѣ пзмаї а траце лзареа амїпте асзїра челорѣ зрмъ-тоаре :

I. а) Протопонїі трагѣ дпн фондзлѣ Бовїанѣ алѣ клерзлї кзте 60 фр. вал. а. пе анѣ, децї дзмпелорѣ пѣте, лї с'ар пзтеа зїче: — аведї сь венїці пе спе-селе Двѣстръ.

б) Парохїлорѣ лї с'ар пзтеа зїче: — аведї сь вь трьмітеці пе депзтатѣ пе спеселе Двѣстре.

в) Ресїтззндѣсе дрептзлѣ де аледере шї трь-мітере де депзтатѣ повѣрзлорѣ парохїале, лї сь ва пз-теа зїче: — аведї сь вь трьмітеці пе депзтатѣ, пе спеселе вѣостре. —

II. Сїнодзлѣ, (— „ad exemplum Saxonum.“ —)

а) Ва рзгя пе Маїестатеа Са ч. р. апост., а сь дпдѣ

ра преа дпалѣ, шї а аплачїда о сзтз де ванї дпн каса църей пе тотѣ анзлѣ дптрз ажзторареа всерїчей рѣтзпне дпн архїдїечесъ. — Дпн ачеа сзтз апої, знѣ кѣтѣ респзвєсѣторїз сь ва рѣтпне пентрз де а да дї-зрпе кзвенїте челорѣ че вїнѣ ла сїнодѣ.

б) Тѣте парохїеле аѣ чева венїтѣ. —

Ѣпеле взпшорѣ, алтеле (де шї таре пзціне) маї пзлїтѣ де кѣтѣ взпшорѣ. —

Сїнодзлѣ аре сь деследе афзрїсїанїа сзпт каре аѣ кзззтѣ ачеле венїтзрі вїсерїчешті. — (!!) Сь ашезе есакторатѣ мї радїочїнѣ кореспзвєсѣторїз.

Сь дпшпзп. дпдаторїе фїекзрей парохїе, де а контрїзї дпн венїтзлх еї, пе тотѣ анзлѣ 1 фр. в. а. ла фондзлѣ сїнодзлї. — („nulla lex sine exceptione“) скѣтъ сь афаръ дела контрїзїре 20—30 парохїї по-торїе де сзрече, дпсъ челе кз венїтѣ маї мзлѣ де-кѣтѣ взпшорѣ, контрїззезе 2—3 фр. пе анѣ.

Ачесте контрїзїрї сь се капїталїсезе шї елочезе сїгзрѣ шї дп скзртѣ тїмпѣ, сїнодзлѣ ва авеа зн фондѣ кзвенїтѣ анзлѣ, аконерїторѣ де тоте спеселе, дїзрне-лорѣ шї а тїпзрїей канѣпелорѣ.

Ка сь се ажпзгъ скопзлѣ маї кзрзндѣ, ва фї іп-вїтатѣ клерзлѣ шї попорзлѣ а контрїзї дзпъ пзтїнгъ ла ачелѣ фондѣ.

Шї лккрзлѣ с'арѣ асїгзра пентрз тотѣ венїторїзлѣ кз рзстїмпѣ.

VI. Дрептзлѣ де азномїе шї сїнодѣ.

Ачесте дѣзъ дрептзрі кардїнахе деззїаѣ сь стеїе дп фзрптеа програмеї, а рзмасѣ дпсъ пе зрмъ, дпн кзвзнтѣ, кз тоте кзте саѣ презїсѣ ар фї деззїтѣ а сь адзче шї дпшїра ка аргзменте. Астѣелѣ дпсъ сь потѣ фолосї фзрѣ ренегїре. Дече ѳрѣ дпн тоте челе пре-трѣмїсе кзрѣе ка пзрзлѣ дпн фзпгпзлѣ дрептзлѣ де аз-номїе шї де сїнодѣ. —

Сїнгзратїка пзсечзпне а вїсерїчей рѣтзпне знїте, адзче кз сїне ачеа дпспресораре: кѣтѣ ачестѣ вїсерї-кз. деспоїетъ де — азномїе — шї де а еї „condi- tio sine qua non,“ адекъ де сїнодѣ, шї ашезатѣ, ка сѣфарапъ сзптѣ о вїсерїкъ де рїтзлѣ латїнѣ, (фїїндкз алѣ доїле чева нз сь дѣ) пе'нкзпцїзратѣ дебе сь пѣрѣ, сь се рєсїнєскъ. —

Nime дпсъ нз пѣте аштенга, ка ачестѣ — сїпз-чїдере — сь о факъ клерзлѣ шї попорзлѣ знїтѣ ро-тзпнѣ кз мзпа са. — Дпн конгръ ачешті факторї ворѣ се рѣтзпнѣ немїшкацї ла сїноделе дела 1697 шї 1700, каре зїкѣ: „Весерїка рѣтзпнєскъ сь дїаїс пентрз тотѣ-деазпа челе патрз пзпкте, каре копрїндѣ сзпга знїре, сь ла маї мзлте сь нз сь сѣлеаскъ сь пїче знѣ кз-

вжигъ. (!!) Din челе зиче съ ангелеце де чине; внде аѣ съ се аѣле фортрале matrimoniale. — ?

Deza emirea pastoralei metropolitane din 12./24. Факрѣ 1861 деспре прегърпире синодале тѣтъ лѣмеа (ши стрѣниі) аштеаптъ къ дѣкордаре, че активитате ва съ деесѣшѣре протономіатеце, ачесте incitãziãni мѣниціпале але весеричеі, кѣрора лі съ аскріе асемenea о иссетсрѣ, че копріндѣ комитателе къ конгрегаціоніеле сале. — Тѣтъ лѣмеа есте кѣріосѣ а ведеа, амѣрдитаѣ дѣ трѣкселе тѣте сѣмѣдріле де віадѣ ші рѣвнѣ петрѣ весерікѣ, кѣм лі съ дѣмпѣтъ? — прічепеворѣ кѣтареа ші доторінда с'а де амі рѣднвіе весеріка, де а фаче кредінда лѣкрѣтѣре, де а стѣрні не порорѣ ші клерѣ ла віада весеріческѣ аі десморді ші манѣдѣче, — Ор ворѣ ста тѣтъ не лѣнгѣ тікѣлосѣлѣ: — „ноі пѣ пѣтеміѣ фаче немікѣ; къ лѣ не аѣ венігѣ порѣнкѣ.“ — Че порѣнкѣ кѣндѣ аі дрептѣлѣ тѣѣ неалиенаверѣ?!

Кѣндѣ віега адміністративѣ а весерічеі ші синодалѣ арѣ фі фостѣ дѣ депліна ші недитрерѣпта лѣкрапе пѣлѣ асѣзі, програма арѣ фі девзігѣ а фі сеакѣ стѣтѣтѣре дін тесе епіграматиче; еарѣ асѣѣеліх, дѣтрѣвнѣх: оре саѣ адѣѣл дѣнапте вр'о тесе къ каре н'аре а фаче синодалѣ ші не каре съ н'о іеѣ ла пертрактаре, съ о скѣле дін морці, съ о пѣлѣ дѣ пічѣре, ші съ'ї аѣле модѣре де трѣгѣ. n—p

Resignatiune.

Ilustritate Domnule Comite supremu!

In conferintiele preliminari pentru organizarea comitatului, noi romanii cati puturamu luã parte la aceleasi pretinseramu cu tãta dreptatea, cã alegerea comisiunei comitatense se se faca prin congregatiunea comitatului intregu, pentruca ori ce comisiune alãsa ori denumita de ori si cine fara concursulu comitatului intregu aru fi nelegiuita si neconstitutionala. De parereã nãstra au fostu multi si din frãtii unguri inse majoritatea conferintiei din 11. Aprilie a. c. a postitu, cã se se compuna una comisiune deocamdata fara concursulu comitatului, cã acẽst'a se alãga provisorie pe oficialii comitatului, reptificanduse mesur'a acẽst'a incatuva prin necesitatea de a ne pune catu mai de curendu in posesiunea administratiunei si a iustitiei comitatului.

Necesitatea de a ne vedea scapati catu de curendu de sistema absolutistica nea facutu si pre noi cã se ne abatemu dela susu aperatulu principiu constitutional; o facuramu aceast'a inse numai in

sperantia, cumca comisiunea provisoria va incetã eatu mai curendu, si pana atunci ne va multiumi compunerea ei. Dara durere, ca in conferintiele din 18., 19. si 20. Aprilie nu s'au luat in considerare drẽpt'a nãstra pretensiune de a se compune comisiunea din atãt'a membrii romani, cati si unguri.

Cu tãte acestea noi cu mare dorere a inimii ne amu abatutu si dela dreptulu acesta din cauza, pentruca Ilustritatea Ta ne ai ascuratu, cumca in celu mai scurtu tempu se va tienẽ congregatiune de comit. in antea careia voru avẽ de asi da demisiunea atatu comisiunea provisoria catu si oficialii alesi de dens'a, din cauza mai departe ca n'amu aflatu cu cale a ne retrage, ci a ne dã totu concursulu nostru la intemeierea noului edificiu. Acestea au fostu motivele, care mau indemnatu pre mine a intrã in comisiunea provisoria si a priimi in urma si postulu de vice-comite.

Acumu vediendu, cumca Ill. Ta in locu de a tienẽ congregatiune de comitatu, ai conchiamatu pe 23. Maiu a. c. erasi numai adunarea comisiunei provisorie, cu scopu ca se decida despre cele mai momentãse cause ale comitatului, precumu suntu :

Determinarea activitãtei tribunaleloru de comitatu, pertractarea cauzeloru comune ale comitatului si a altoru proiepte de interesu comunu ale patriei etc. —

Vediendu mai incolo cumca in adresele comisiunei provisorie catra Maiestateã Sa si diet'a Ungari-ei nu se cuprinde de locu motiunea nãstra din 20. Aprilie a. c. de si punctulu antaiu alu acestei motiuni, adeca inarticularea romaniloru cã natiune politica s'a priimitu numai cu una modificatiune, care nu ne au multiumitu de locu asteptãrile nãstre, vediendu din tãte acestea de o parte, cumca Ilustritatea Ta, prin conchiamarea comisiunei pe 23. Maiu vreai a manẽ pe unu tempu indelungatu pe terenulu, care noi lamu dechiaratu de nelegiuitu si neconstitutionale, era de alta parte prin publicarea adreseloru in contra decisiuniloru din 20. Aprilie, vediendami in celu mai mare gradu pericolitate drepturile natiunei mele — suntu silitu a me retrage din activitatea de pana aci si a resigna la postulu de vice-comite. A resignã la postulu acẽst'a, Ilustrissime Domnule, me simtiu cu atãt'a mai indatoratu, cu catu m'amu intaritu mai tare in convingerea mea, cumca dupa sistem'a adoptata si practicata de o luna incãce in acestu comitatu noi romanii nu putemu avẽ nici sperantia la castiga-

rea si folosirea drepturilor adeveratu nationale, pentru nationalitatea noastră sistem'a lui Bach de a ne desnationalisá si a schimbatu numai numele, dara in esentia au ramasu totu aceiasi.

Tóte acestea credu cate voru convinge si pe Ilustritatea Tá, cumca cá romanu n'amu potulu face altu feliu, decatu a me multumi de unu postu pe care in momentele de fația nu'lu potu portá fara vata-marea drepturilor nationali si constitutionali, dupa care suntu cu distincta stima alu

Ilustritatei Vóstre servu obligatu

Turda 15. Maiu 1861.

Dr. I. Ratiu.

Protestulu intielegintiei romane din comitatulu Cetate de Balta.

(Vedi Gazeta Nr. 37).

Subscrisii romani din comitatulu cetatei de Balta, adunati la conferintia comitatense presenta, luandu in consideratiune aceea impregiurare de fația, ea adeca public'a administratiune in terminulu celu mai scurtu se se iée din man'a organeloru sistemeciadiende, si se se transpuna in man'a oficialiloru patrioti din acestu comitatu, care se bucura de increderea publica, cu unu euventu ca organizatiunea comitatului pe basa constitutionala este una necesitate absoluta si neincunjurabila, amu aflatu cu cale in modu preliminaru a defige marginile acestei organizatiuni din punctu de vedere romanescu, si prin urmare subscrisii dechiaramu:

1. Cumca noi pe bas'a dreptului constitutionale alu patriei noastre nu recunóscemu dreptulu comisiunei presente de a representá intregulu comitatu, ci voimu si cu totu adinsulu pretindemu, cá comisiunea permanenta a comitatului se se aleaga prin toti aceia locuitori ai comitatului, cari dupa lege se bucura de dreptulu alegerei, pentruca numai o astufeliu de comisiune alesa de intregulu comitatu póte avé tóte atributele unei representatiuni drepte si legale. —

2. Dara fiindu ca impregiurarile de fația se vedu fórté urgente, voimu a pasi la urmatoriulu compromisu (invoire) in privinti'a comisiunei questionate:

1) La numerulu de 260 ai comisiunei presente in care romanii din comitatulu acest'a suntu representati numai prin 48 membrii, pretindemu se se maj adauge din aci sub A alaturata consignatiune, atati

románi, cá se fia romanii representati in numern egalu cu fratii magiari.

b) Comisiunea aceast'a are se functionedie numai provisorie celu multu pana in finea lui Maiu 1861, candu adunanduse congregatiunea comitatensa care va fi provediuta cu atributele unei adeverate representatiuni a tuturor intereseloru, va organizá comitatulu in modu legale. Compunerea congregatiunei legale se se faca pe bas'a lezei din 1791 cu estindere si la clasele si confesiunile poporului, care maj inainte nu luasera parte la drepturile politice, si aceasta in intielesulu autografului Maiestatei Sale din 20. Octombre 1860 indreptatu catra ministrulu contele de Rechberg.

3. Oficialii de comitatu alesi de comisiunea provisoria pe terminulu predisu in punctulu alu doilea liter'a b) au de asi dá cu totii demisiunea.

4. Intre oficialii cari voru fi sa se aleaga de catra comisiunea provisorie, dela oficialii cardinali pana la cei mai de josu se fia romanii in numeru egalu cu fratii magiari.

5. Limb'a romana in acestu comitatu se fia limb'a oficiósa politica administrativa si iuridica in asemenea gradu cu cea magiara, una cá si ceialalta autentica originale, protocólele se se pórté si in limb'a romana, corespondintiele oficióse dela oficiile subordonate pana la guvernulu si viceversa se se faca si in limb'a romana.

6. Romanii comitatului acestuia pretindú recunóscerea natiunei romane transilvane de natiune politica, prin urmare libertate nationala, adeca: desfiintarea solemnă a cunoscutiloru articuli aprobatali si ceialalti rusinatori si dediositori pentru romani.

7. Susu atensele puncte poftimu se se petreaça din euventu in euventu la protocolulu siedintiei de astadi, si una copie autentica din acestu protocolu se se predé Escelentiei Sale D. metropolitu Alesandru Sterca Siulutiu.

Intemplantuse cá unulu séu altulu din aceste puncte se nu se iée in drépt'a consideratiune, ne vedemu siliti a ne aretá cu multa durere deplin'a noastră nemultiamire si in contra unei asemenea proceduri cu solemnitate a protestá, rezervandune dreptulu a nilu cautá pe cale legale.

Ditsó-Szt.-Marton, 23. Aprilie 1861.

Urmédia subscrierea a 79 individi romani.

Fondulu Gazetei séu fundatiunea Sincaiana.

Reincepemu publicarea contribuitorilor la aceasta fundatiune nationala cu colecta tramisa prin Domnulu

I. Ianculescu.

Temisióra, finea lui Martisoru 1861.

Domnule Redactorul!

Poporul romanu de dincóce de Carpati are o mare parte a cultorei s'ale nationale de a o multiumi Gazetei Transilvaniei si Fóiei pentru minte, anima si literatura. Ca viati'a poporului romanu au devenitu a fi cunoscuta si respectata de straini, si ca integritatea numelui romanu s'au pastratu nntacta, nu e mai putinu unulu din stralucitele merite ale acestui organu romanu.

Intru recunóscerea acestoru fapte si de a ajutá pre antaniulu acestu organu alu publicitatei romane, cá se'si continue frumós'a si binefacatórea s'a misiune si se'si mareasca cercula seu de activitate, binevoiesce a priimi urmatóarele contribuintie la fondulu Gazetei.

Laura de Mocioni, nascut'a de Csernovits 50 fl. Iosepha de Mocioni, nascut'a barón'a Brudern 50 fl. Helena de Mocioni, nascut'a de Somogyi 50 fl. Georgiu Angielu, consiliariu de apelatiune 20 fl. Meletiu Dregici, protopopulu Temisiórei 5 fl. Pavelu Petrovici — Seimanu proprietarin de casa 10 fl. Petru Cermena, capitanu cetatienescu 5 fl. Constantinu Radulescu, ingineru 10 fl. Iulianu Ianculescu 10 fl. Georgiu Voica caltiunariu 1 fl. Ioanu Nadasianu, creditoru 2 fl. Pavelu Alesandru, cetatianu 2 fl. Petru Alesandru, cetatianu 2 fl. Sum'a 217 fl. v. a.

Din Aradu: prin D. Prota Petru Ratiu dela sine 2 fl.; éra din comunn'a Banatu Comlosiu o colectiune de 12 fl. 70 cr., din care se se subtraga 5 fl. prenumeratiune la Gazeta pe sem. I. 1861 pentru aceeaasi comuna, cu totulu 9 fl. 70 cr. v. a.

Bucuresci: Prin D. I. Susianu in galbeni, dela DD.:

A. Treb. Laurianu 2 galbeni. I. Maiorescu 3 galb. Aronu Florianu 1 galb. P. I. Cernatescu 1 galb.

I. Badilescu 1 galb. A. Crainicu 1 galb. Ios. Ionescu 1 galb. D. P. Martianu 3 galb. P. Popazu 1 galb. Par. Nifon Balesescu 1 galb. B. Maniu 1 galb. A. Adamescu 1 galb. Martinoviciu et Asanp 2 galb. I. Circa 1 galb. P. Popescu 1 galb. Christ. Ioaninu 1 galb. Ariton Asentiu si Paulu Moldovanu 1 galbenu, (séu cate 7 sfanti unulu). Teodoru Popa si Hariu Puscariu 1 galb., (séu cate 7 sfanti unulu). P. Pupos 5 fl. Basiliu Popp 5 fl. Cu totulu 24 galbeni si 10 fl. val. austriaca.

Fratiloru! Acésta salutare se'ne imple la toti camerele inimei de spiritulu de a contribui pe altariulu luminarii natiunei si pentru eternarea nemuritoriului nostru luminatoriu G. — Sincai, care si afla monumentulu seu redicandu de natiune in fondulu Gazetei, alias fondulu Sincaianu.

Secasiu: D. Nicolae T. Valea, preotu dela sine 4 fl. si dela D. Iosifu Novacu, invetiatoriu in Oravitza 1 fl. cu totulu 5 fl.

Sipotu: Iracliu Porumbescu, preotu 2 fl.

Resigia: Aureliu Onitia, studinte in gimnasiulu Oradanu 1 fl.

Resitia Montana: Iosifu Popescu, docente romanu 2 fl.

Aradulu nou: Ioane Iovitza Castelanu 1 fl.

Tarda: George Sellingh, directoru de economia 5 fl. v. a. (Va urmá.)

Eroi luptatori!

A vóstra e marirea, ce dovediti in lupta, Candu sta minciun'a 'n frunte invinsa de-adeveru; Alu vostru e si triumfulu, candu e dreptatea supta De sierpi; si voi o scóteti de virgina in peru. Viéti'a sta din lupta si lupt'a da viéti'a; Dar' celu ce se retrage din gloriosulu locu, Cu inima de epuri, cu sloiu in pieptu de ghiéti'a, Atrasu de interese, se nu ajunga 'n focu: In vinele acelui nu cercula unu sange De Reguli si de Mucii, Valeri si Oratori! Romani! voi inainte! pan' candu dreptatea plange, Sio scóteti din minciuna: eroi fiti luptatori! — b.

Redactoru respundietoru

Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipografi'a lui

Ioanne Gött.